ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.4.2014
COM(2014) 224 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Έκθεση του 2013 για την εφαρμογή του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

{SWD(2014) 141 final}
{SWD(2014) 142 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο Χάρτης) απευθύνεται κατά κύριο λόγο στα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Συμπληρώνει τα εθνικά συστήματα και δεν τα αντικαθιστά. Τα κράτη μέλη υπόκεινται στα δικά τους συνταγματικά συστήματα και στα θεμελιώδη δικαιώματα που ορίζονται σε αυτά. Τα κράτη μέλη οφείλουν μόνο να τον λαμβάνουν υπόψη τους, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 51 του Χάρτη.

Η παρούσα έκθεση τονίζει τον ρόλο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το Δικαστήριο) ως προς την εφαρμογή του Χάρτη, κυρίως όσον αφορά την εντελώς πρόσφατη εξέλιξη της νομολογίας του σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη στα κράτη μέλη.

Επίσης, η έκθεση περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου, τηρήσει και προωθήσει τα θεμελιώδη δικαιώματα σε όλες τις πρωτοβουλίες τους, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης νέας νομοθεσίας, νέων πολιτικών και μέτρων εκτέλεσης.

Τέλος, η έκθεση εφιστά την προσοχή στη σημασία που έχει η ευρωπαϊκή σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ) και στην πρόοδο που σημειώθηκε με την προσχώρηση της ΕΕ στο συγκεκριμένο νομοθετικό μέσο.

Λεπτομερείς πληροφορίες για την εφαρμογή του Χάρτη, που απεικονίζουν συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες, παρέχονται από το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που επισυνάπτεται στην παρούσα έκθεση (παράρτημα 1). Η πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής 2010-2015 για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών παρουσιάζεται σε χωριστό παράρτημα (παράρτημα 2).

2. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Οι εθνικοί δικαστές αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη επίγνωση του αντίκτυπου τον οποίο έχει ο Χάρτης, και ζητούν την καθοδήγηση του Δικαστηρίου[1] όσον αφορά την εφαρμογή και την ερμηνεία του στο πλαίσιο της προδικαστικής διαδικασίας[2].

Προκειμένου να προσδιοριστεί αν μια κατάσταση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όπως ορίζεται στο άρθρο 51, το Δικαστήριο εξετάζει, ειδικότερα, κατά πόσον η σχετική εθνική νομοθεσία αποσκοπεί στην εφαρμογή διάταξης του δικαίου της Ένωσης, τον χαρακτήρα της νομοθεσίας, αν επιδιώκει άλλους στόχους από εκείνους που καλύπτονται από τη νομοθεσία της ΕΕ, καθώς και αν υπάρχουν ειδικοί κανόνες του δικαίου της ΕΕ σχετικά με το θέμα ή ικανοί να το επηρεάσουν[3].

Τρεις πρόσφατες υποθέσεις αποτελούν καλά παραδείγματα περιπτώσεων κατά τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη **δεν εφάρμοζαν το δίκαιο της ΕΕ**, και ότι κατά συνέπεια ο Χάρτης δεν ίσχυε.

Πρώτον, στην υπόθεση *Pringle*[4], το Δικαστήριο έκρινε ότι όταν τα κράτη μέλη θέσπισαν ένα μόνιμο μηχανισμό επίλυσης κρίσεων για τις χώρες της ευρωζώνης, δεν

---

1 Μια γενική εικόνα των αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο κατά το 2013 οι οποίες παραπέμπουν στον Χάρτη, βλ. προσάρτημα ΙΙ.

2 Βλέπε άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

3 ΔΕΕ, υπόθεση C-309/96 *Annibaldi* 18.12.1997, σκεπτικό 21 έως 23 και C-40/11 *Iida*, 8.11.2012, σκέψη 79.

4 ΔΕΕ, υπόθεση C-370/12, *Thomas Pringle* της 27.11.2012.

εφάρμοζαν το δίκαιο της Ένωσης. Οι συνθήκες δεν παρέχουν ειδική αρμοδιότητα στην Ένωση για τη θέσπιση ενός τέτοιου μηχανισμού. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη δεν εφάρμοζαν το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51 και ο Χάρτης δεν ίσχυε.

Δεύτερον, στην υπόθεση *Fierro και Marmorale*[5], το Δικαστήριο εξέτασε την ιταλική νομοθεσία που αξιώνει την ακύρωση της πράξης πώλησης ενός ακινήτου όταν αυτό το ακίνητο υπέστη αλλαγές χωρίς να ληφθεί υπόψη ο πολεοδομικός κανονισμός. Αυτό το είδος αυτόματης ακύρωσης εμποδίζει την άσκηση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας (άρθρο 17[6]). Το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή απαράδεκτη, επειδή δεν υπήρχε σύνδεσμος μεταξύ της εθνικής πολεοδομικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας της Ένωσης.

Τρίτον, στην υπόθεση *Cholakova*[7]*,* το Δικαστήριο εξέτασε μια περίπτωση κατά την οποία η βουλγαρική αστυνομία είχε συλλάβει την κα Cholakova λόγω του ότι αυτή είχε αρνηθεί να επιδείξει την ταυτότητά της κατά τη διάρκεια αστυνομικού ελέγχου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι η κα Cholakova δεν είχε επιδείξει πρόθεση να εγκαταλείψει το βουλγαρικό έδαφος, η υπόθεση είχε αμιγώς εθνικό χαρακτήρα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν αρμόδιο να επιληφθεί της υπόθεσης και την κήρυξε απαράδεκτη.

Υπάρχουν επί του παρόντος τρεις περιπτώσεις στις οποίες είναι **σαφές ότι εφαρμόσθηκε ο Χάρτης**.

Πρώτον, «η εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης» καλύπτει **τη νομοθετική δραστηριότητα και τις δικαστικές και διοικητικές πρακτικές ενός κράτους μέλους όταν αυτό πληροί υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του δικαίου της Ένωσης**. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη διασφαλίζουν αποτελεσματική ένδικη προστασία για την προάσπιση δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, όπως υποχρεούνται σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία[8] επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας. Το Δικαστήριο έκρινε στην υπόθεση *ZZ* ότι ο λόγος ενός τέτοιου περιορισμού πρέπει να κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο[9]. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, οι λόγοι της απόφασης άρνησης εισόδου στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν αποκαλύφθηκαν για λόγους εθνικής ασφάλειας. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε το δικαίωμα των προσώπων να ενημερώνονται για τους λόγους που υπαγορεύουν μια απόφαση άρνησης εισόδου, δεδομένου ότι η προστασία της εθνικής ασφάλειας δεν μπορεί να καταργεί το δικαίωμα της εκατέρωθεν ακροάσεως, καθιστώντας αναποτελεσματικό το δικαίωμα προσφυγής (άρθρο 47).

Δεύτερον, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο Χάρτης εφαρμόζεται **όταν κάποια εθνική αρχή ασκεί διακριτική ευχέρεια την οποία έχει δυνάμει του δικαίου της Ένωσης.** Στην υπόθεση *Kaveh Puid*[10] το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την προηγούμενη νομολογία του[11] και έκρινε ότι ένα κράτος μέλος υποχρεούται να μη μεταφέρει τον

---

5 ΔΕΕ, υπόθεση C-106/13, *Francesco Fierro και Fabiana Marmorale κατά Edoardo Ronchi και Cosimo Scocozza* της 30.5.2013.

6 Τα άρθρα μεταξύ παρενθέσεων που έπονται είναι άρθρα του Χάρτη.

7 ΔΕΕ, υπόθεση C-14/13, *Gena Ivanova Cholakova* της 6.6.2013.

8 Οδηγία 2004/38/EC, ΕΕ 2004 L 158, σ. 77.

9 ΔΕΕ, υπόθεση C-300/11 *ZZ κατά Secretary of State for the Home Department* της 4.6.2013.

10 ΔΕΕ, υπόθεση C-4/11 *Bundesrepublik Deutschland κατά Kaveh Puid* της 14.11.2013.

11 ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-411/10 και C-493/10, *NS κατά Secretary of State for the Home Department* της 21.12. 2011.

αιτούντα άσυλο προς το κράτος μέλος που ορίσθηκε αρχικώς ως υπεύθυνο όταν υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι που να πείθουν ότι ο αιτών θα διατρέξει ουσιαστικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη.

Τέλος, τα εθνικά μέτρα που συνδέονται με την εκταμίευση κονδυλίων της Ένωσης στο πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης ενδέχεται να αποτελούν εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Στην υπόθεση *Blanka Soukupová*[12], το Δικαστήριο έκρινε ότι κατά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνουν τα άρθρα 20, 21, παράγραφος 1, και 23 του Χάρτη. Στο πλαίσιο στήριξης της πρόωρης συνταξιοδότησης των γεωργών, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και, συνεπώς, να απαγορεύουν κάθε διάκριση βάσει φύλου.

Μια απόφαση που συζητήθηκε πολύ το 2013 σχετικά με τη **δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη** ήταν **η απόφαση *Åkerberg Fransson***[13]. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε σημαντικό βήμα στη συνεχιζόμενη διαδικασία αποσαφήνισης της ερμηνείας του άρθρου 51 του Χάρτη.

Το Δικαστήριο κλήθηκε να διευκρινίσει αν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η εθνική νομοθεσία ανταποκρίνεται στους οριζόμενους από το δίκαιο της Ένωσης στόχους συνιστούν επίσης περιπτώσεις κατά τις οποίες «εφαρμόζεται» το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51 του Χάρτη. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικής απόφασης από ένα Πρωτοδικείο της Σουηδίας, το οποίο δεν ήταν σίγουρο ότι μπορούν να ασκηθούν ποινικές διώξεις για φορολογική απάτη στο πλαίσιο των δηλώσεων ΦΠΑ κατά εναγομένου στον οποίο είχε ήδη επιβληθεί διοικητική φορολογική κύρωση για την ίδια πράξη της παροχής ψευδών πληροφοριών. Αυτές οι διαδικασίες θα έπρεπε να εξετασθούν σύμφωνα με την αρχή *ne bis in idem* (ου δις δικάζειν), η οποία ορίζεται στο άρθρο 50 του Χάρτη, ακόμα και αν τα εθνικά νομοθετικά κείμενα που απετέλεσαν τη βάση αυτών των διοικητικών κυρώσεων δεν είχαν θεσπισθεί για τη μεταφορά του δικαίου της Ένωσης.

Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν την είσπραξη ολοκλήρου του ΦΠΑ που οφείλεται στο έδαφός τους, να καταπολεμούν τις παράνομες δραστηριότητες που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και να λαμβάνουν, για την καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, μέτρα ίδια με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων[14].

Οι ίδιοι πόροι της Ένωσης περιλαμβάνουν έσοδα προερχόμενα από την εφαρμογή ενιαίου συντελεστή στην εναρμονισμένη βάση του ΦΠΑ, η οποία καθορίζεται σύμφωνα με τους ενωσιακούς κανόνες. Υπάρχει συνεπώς άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, της είσπραξης των εσόδων από ΦΠΑ σύμφωνα με τους κανόνες του εφαρμοστέου δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, της απόδοσης των αναλογούντων πόρων από ΦΠΑ στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Οποιοδήποτε κενό στην είσπραξη των εσόδων από ΦΠΑ σε εθνικό επίπεδο έχει ενδεχομένως επιπτώσεις

12 ΔΕΕ, υπόθεση C-401/11 *Blanka Soukupová* της 11.04.2013.

13 ΔΕΕ, υπόθεση C-617/10, *Åklagaren v Hans Åkerberg Fransson* της 26.2.2013.

14 Αυτόθι, σημείο 26.

στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, «*δεδομένου ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη πρέπει (...) να γίνονται σεβαστά όταν εθνική κανονιστική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα. Η δυνατότητα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνεπάγεται τη δυνατότητα εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη*»[15]. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, το εθνικό δίκαιο στο συγκεκριμένο πλαίσιο «*αποσκοπεί στον κολασμό μιας παραβάσεως των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας και συνεπώς αποβλέπει στην εφαρμογή της υποχρεώσεως που η Συνθήκη επιβάλλει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν αποτελεσματικές κυρώσεις για τις συμπεριφορές που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης*»[16].

Ως προς την έκβαση της υπόθεσης, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η αρχή σύμφωνα με την οποία κανείς δεν μπορεί να τιμωρηθεί δύο φορές για την ίδια πράξη δεν εμποδίζει την εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή, για την ίδια πράξη παράβασης των υποχρεώσεων που αφορούν την υποβολή δηλώσεων στον τομέα του ΦΠΑ, ενός συνδυασμού φορολογικών και ποινικών κυρώσεων.

3. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

Όλες οι πολιτικές της Ένωσης προωθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Όταν υπάρχει αρμοδιότητα της Ένωσης, η Επιτροπή προτείνει νομοθετικές πράξεις που συγκεκριμενοποιούν τα δικαιώματα και τις αρχές που ορίζονται στον Χάρτη. Η Επιτροπή λαμβάνει επίσης ενεργά μέτρα με στόχο την προώθηση του Χάρτη και την τήρηση του δικαίου της Ένωσης μέσω διαδικασιών για παράβαση κατά των κρατών μελών.

Η τήρηση του Χάρτη από τα ίδια τα θεσμικά όργανα εξετάζεται από το Δικαστήριο, το οποίο ελέγχει τη συμμόρφωση των πράξεων της Ένωσης με τον Χάρτη.

3.1. Νομοθεσία της Ένωσης

Η Επιτροπή διασφαλίζει και ελέγχει επιμελώς ότι το σύνολο των **νομοθετικών προτάσεων** τηρεί και προωθεί τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ακολουθεί αυτήν την προσέγγιση καθόλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, αρχής γενομένης από την υποβολή της πρότασης μέχρι τη συζήτηση που διεξάγεται κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων και την οριστική έγκρισή της.

3.1.1. Νομοθετικές προτάσεις

Στον τομέα του ποινικού δικαίου, **η Επιτροπή πρότεινε πέντε νομοθετικά μέτρα για να προωθήσει περαιτέρω το πρόγραμμα που αφορά τα δικονομικά δικαιώματα** και να ενισχύσει τα θεμέλια της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν τρεις προτάσεις οδηγιών σχετικά με:

- την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (άρθρα 48 και 47)·
- τη θέσπιση ειδικών εγγυήσεων για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (άρθρα 24 και 49)·

[15] Αυτόθι, σημείο 21.
[16] Αυτόθι, σημείο 28.

- την προσωρινή νομική συνδρομή για υπόπτους ή κατηγορουμένους που στερούνται της ελευθερίας τους και τη νομική συνδρομή σε διαδικασίες εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (άρθρο 47 παράγραφος 3).

Τα μέτρα περιλαμβάνουν επίσης δυο συστάσεις, η μια σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για ευάλωτα πρόσωπα που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και η άλλη σχετικά με το δικαίωμα νομικής συνδρομής για υπόπτους ή κατηγορούμενους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (άρθρο 47)[17].

Η ανάγκη θεμελίωσης των μέτρων ποινικού δικαίου σε ισχυρά πανευρωπαϊκά πρότυπα όσον αφορά τα δικονομικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των θυμάτων, σύμφωνα με τον Χάρτη, είναι κεντρικής σημασίας για την ενίσχυση της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στην οποία βασίζεται η δικαστική συνεργασία.

Η Επιτροπή κατοχυρώνει επίσης την αποτελεσματική προστασία του επαγγελματικού απορρήτου στο πλαίσιο της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η προτεινόμενη **οδηγία κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες** του Φεβρουαρίου 2013, προβλέπει την υποχρέωση, για συγκεκριμένες επαγγελματικές δραστηριότητες, να δηλώνεται στις αρχές κάθε υποψία ξεπλύματος χρήματος η χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της κυρίαρχης σημασίας των δικαιωμάτων υπεράσπισης (άρθρο 48), η προτεινόμενη οδηγία αξιώνει από τα κράτη μέλη να μην εφαρμόζουν αυτήν την υποχρέωση στους δικηγόρους υπό ορισμένες συνθήκες, για παράδειγμα, όταν πρόκειται για πληροφορίες που προκύπτουν στο πλαίσιο της αξιολόγησης της νομικής κατάστασης πελάτη[18].

Επιπλέον, η Επιτροπή εξασφάλισε ένα μέσο έννομης προστασίας για **τους εργαζομένους κατά την άσκηση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας στην Ένωση**. Αυτή η νομοθετική πρόταση[19] στοχεύει, μεταξύ άλλων, να εισαγάγει τη νομική υποχρέωση για τα κράτη μέλη να προσφέρουν στους μετακινούμενους εργαζομένους της Ένωσης τα κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας σε εθνικό επίπεδο (άρθρο 47).

Τον Σεπτέμβριο του 2013, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού σχετικά με τους δείκτες που χρησιμοποιούνται ως **σημεία αναφοράς σε χρηματοπιστωτικά μέσα και χρηματοπιστωτικές συμβάσεις[20].** Ο προτεινόμενος κανονισμός στοχεύει να υποβάλει τους δείκτες αναφοράς, που παρέχονται από τους παράγοντες της αγοράς στον χρηματοπιστωτικό τομέα, σε σαφέστερους κανόνες και εποπτεία. Προβλέπει να παραχωρήσει στις αρμόδιες αρχές εξουσίες ελέγχου και επιβολής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε διαβιβάσεις δεδομένων, κατόπιν αιτήματός τους. Η Επιτροπή αξιολόγησε τον αντίκτυπο που έχει αυτή η πρόταση σε διάφορα δικαιώματα που προστατεύονται από τον Χάρτη, όπως: η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8), το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης (άρθρο 11) και η επιχειρηματική ελευθερία (άρθρο 16).

Στην πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για την επιτήρηση των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

---

17 COM(2013) 821, 822 και 824, 27.11.2013, και COM(2013) 8178 και 8179 της 27.11.2013.

18 ΔΕΕ, C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophone* της 26.6.2007.

19 COM(2013) 236 τελικό της 26.4.2013.

20 COM(2013) 641 τελικό της 18.09.2013.

(Frontex)[21], που εκδόθηκε τον Απρίλιο του 2013, η Επιτροπή διασφάλισε ότι τυχόν μέτρα που λαμβάνονται κατά την επιτήρηση των επιχειρήσεων που συντονίζει ο FRONTEX πρέπει να γίνονται με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αρχής της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με την οποία κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος που διατρέχει κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση (άρθρο 19, παράγραφος 2). Πριν να αποφασισθεί η αποβίβαση σε τρίτη χώρα, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γενική κατάσταση της συγκεκριμένης χώρας προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η χώρα αυτή δεν επιδίδεται σε πρακτικές κατά παράβαση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Οι συλληφθέντες ή διασωθέντες πρέπει να ταυτοποιούνται και η προσωπική κατάστασή τους να αξιολογείται.

3.1.2. Διοργανικές διαπραγματεύσεις με σημαντικές πτυχές που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα

Το έτος 2013 ήταν αποφασιστικής σημασίας για το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Υπό το φως των αποκαλύψεων αυτού του έτους σε σχέση με τα προγράμματα παρακολούθησης παγκόσμιας εμβέλειας που ενδεχομένως παρακολουθούσαν όλες τις επικοινωνίες των πολιτών, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης αναγκάσθηκαν να σημειώσουν πρόοδο στις διαπραγματεύσεις τους για ένα νέο κοινό πρότυπο προστασίας δεδομένων[22]. Τον Οκτώβριο του 2013, η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υποστήριξε την πρόταση της Επιτροπής[23]. Ο στόχος αυτής της μεταρρύθμισης είναι να δώσει στους πολίτες τον έλεγχο των δεδομένων τους προσωπικού χαρακτήρα εκσυγχρονίζοντας τα δικαιώματά τους (άρθρο 8). Η ρητή συγκατάθεση, το δικαίωμα στην «ψηφιακή λήθη», το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων και το δικαίωμα ενημέρωσης σε περιπτώσεις παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελούν βασικά στοιχεία. Αυτά τα δικαιώματα θα συμβάλλουν στην κάλυψη του ρήγματος που δημιουργείται μεταξύ των πολιτών και των επιχειρήσεων με τις οποίες μοιράζονται δεδομένα τους, εκούσια ή ακούσια.

Για να προωθηθεί η επιχειρηματική ελευθερία, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 16 του Χάρτη, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση το 2012 για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων που αφορούν τη **διασυνοριακή αφερεγγυότητα**[24]**.** Κατά τις διαπραγματεύσεις, οι οποίες σημείωσαν σημαντική πρόοδο το 2013, εξετάσθηκε επισταμένα ο αντίκτυπος που έχει αυτή η πρόταση όσον αφορά τα δικαιώματα των πιστωτών της μειοψηφίας σε πραγματική προσφυγή (άρθρο 47) και στην ιδιοκτησία (άρθρο 17).

3.1.3. Εφαρμογή του Χάρτη μέσω μέτρων που θεσπίζονται από την Ένωση και την Επιτροπή

Στον τομέα των δικονομικών δικαιωμάτων**,** εκδόθηκε **η οδηγία σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο** και το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας[25]. Αυτή η βασική νομοθετική πράξη κατοχυρώνει σε όλους τους υπόπτους το δικαίωμα εκπροσώπησης από δικηγόρο από τα πρώτα στάδια της διαδικασίας και μέχρι την περάτωσή της (άρθρα 47 και 48).

---

21 COM(2013) 197 τελικό της 12.04.2013.

22 COM(2012) 11 τελικό της 25.01.2012 και COM(2012) 10 τελικό της 25.01.2012.

23 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έγγραφο αριθ. A7-0403/2013.

24 COM(2012) 744 τελικό της 12.12.2012.

25 Οδηγία 2013/48/EU, ΕΕ L 294.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν την αναδιατύπωση του **κανονισμού του Δουβλίνου**[26]**,** που κατοχυρώνει στους αιτούντες άσυλο πραγματική προσφυγή κατά αποφάσεων μεταφοράς, κατά τρόπο που να κατοχυρώνεται το πλήρες αποτέλεσμα του δικαιώματός τους να παραμείνουν στην επικράτεια και να μειώνεται ο κίνδυνος «αλυσιδωτών επαναπροωθήσεων» (άρθρο 19 παράγραφος 2). Αυτή η αναδιατύπωση λαμβάνει επίσης υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία προβλέπει ότι ένας αιτών άσυλο δεν μεταφέρεται προς κράτος μέλος στο οποίο υπάρχει σοβαρός κίνδυνος παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Σε αυτό το είδος καταστάσεων, κάποιο άλλο κράτος μέλος πρέπει να αναλάβει, το ταχύτερο δυνατό, την ευθύνη για να μην τεθεί σε αμφισβήτηση η άμεση πρόσβαση του αιτούντος άσυλο στη δικαιοσύνη.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν επίσης την **οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου**[27] **και την οδηγία για τις προϋποθέσεις υποδοχής**[28]. Η πρώτη ενισχύει τις εγγυήσεις που προστατεύουν το θεμελιώδες δικαίωμα του ασύλου, ιδιαίτερα ενισχύοντας το δικαίωμα πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου (άρθρα 18 και 19), ενώ η δεύτερη εισάγει βελτιωμένους και σαφέστερους κανόνες για να προστατεύσει πιο αποτελεσματικά το θεμελιώδες δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, ιδιαίτερα για τους ευάλωτους αιτούντες άσυλο και να εναρμονίσει περισσότερο τους κανόνες που αφορούν την κράτηση, καθορίζοντας σαφείς και περιοριστικούς λόγους, προϋποθέσεις κράτησης, καθώς και εγγυήσεις για τα πρόσωπα που κρατούνται (άρθρα 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 και 47).

Όσον αφορά **τα δικαιώματα των θυμάτων**, **ένας κανονισμός για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις**[29] καθιερώνει έναν απλό και ταχύ μηχανισμό που επιτρέπει την αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις τα οποία διατάσσονται σε κάποιο κράτος μέλος. Τα πρόσωπα που προστατεύονται από αυτό το είδος μέτρων (ουσιαστικά γυναίκες που έχουν επιτύχει την έκδοση περιοριστικών αποφάσεων έναντι κάποιου προσώπου) κατοχυρώνουν με τον τρόπο αυτόν ότι η εκδοθείσα στη χώρα καταγωγής τους απόφαση θα έχει το αντίστοιχο κύρος οπουδήποτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι **ευρωπαϊκές εκλογές** που θα διεξαχθούν το 2014 θα είναι οι πρώτες που θα διεξαχθούν στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισσαβόνας, η οποία ενίσχυσε τις εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στη σύστασή της του μηνός Μαρτίου 2013[30], η Επιτροπή κάλεσε τα πολιτικά κόμματα να υποστηρίξουν έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές και να δηλώσουν σε ποιο ευρωπαϊκό πολιτικό κόμμα πρόσκεινται. Η σύσταση αποσκοπεί να προωθήσει το δικαίωμα ψήφου, που προβλέπεται στο άρθρο 39 του Χάρτη, ενημερώνοντας τους ψηφοφόρους για τα ζητήματα που διακυβεύονται σε αυτές τις εκλογές, ενθαρρύνοντας τη συζήτηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα και βελτιώνοντας το ποσοστό συμμετοχής.

3.2. Μέτρα προώθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Οι μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις διοικούνται κατά κύριο λόγο από άνδρες. Το προηγούμενο έτος, με στόχο να επιτύχει πραγματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Χάρτη, η Επιτροπή πρότεινε μια οδηγία σχετικά με τη βελτίωση της ισόρροπης

---

26 Κανονισμός 604/2013, ΕΕ L 180, σ. 31.
27 Οδηγία 2013/32/EU, ΕΕ L 180.
28 Οδηγία 2013/33/EU, ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 96.
29 Κανονισμός 606/2013, ΕΕ L 181.
30 Σύσταση 2013/142/EU, ΕΕ L 79, σ. 29.

εκπροσώπησης των φύλων σε θέσεις μη εκτελεστικών διοικητικών στελεχών των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών[31]. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε το ψήφισμά του σχετικά με την προτεινόμενη οδηγία[32] σε πρώτη ανάγνωση, το Νοέμβριο του 2013, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη ευρείας συναίνεσης γύρω από την ανάγκη να αυξηθεί η εκπροσώπηση των γυναικών στο εσωτερικό των διοικητικών συμβουλίων και υποστηρίζοντας σε μεγάλο βαθμό την προσέγγιση της Επιτροπής που στοχεύει στην επανόρθωση της ισχύουσας ανισορροπίας.

Ένας άλλος τομέας στον οποίο η Επιτροπή συνεχίζει να ενισχύει την προστασία των δικαιωμάτων στην ισότητα και να προωθεί τη θέσπιση θετικών μέτρων είναι ο τομέας **της ένταξης των Ρομά**. Σημαντικές πρόοδοι σημειώθηκαν το 2013 σχετικά με μια προσέγγιση σε ευρωπαϊκή κλίμακα για την καταπολέμηση του αποκλεισμού των Ρομά. Μια σύσταση του Συμβουλίου[33] εγκρίθηκε ομόφωνα τον Δεκέμβριο του 2013. Τα κράτη μέλη ανέλαβαν τη δέσμευση να βελτιώσουν την οικονομική και κοινωνική ένταξη των κοινοτήτων των Ρομά. Καθόλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι ίδιοι οι Ρομά συμμετείχαν σε συζητήσεις στα υψηλότερα επίπεδα λήψης αποφάσεων.

3.3. Μέτρα που αποσκοπούν να επιβάλλουν την τήρηση της νομοθεσίας της Ένωσης

Η Επιτροπή άσκησε το ρόλο της ως θεματοφύλακας των συνθηκών και έλαβε μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη τηρούν τη νομοθεσία της Ένωσης η οποία συγκεκριμενοποιεί τον Χάρτη.

Μετά από ανάλυση της εθνικής εφαρμογής του **κώδικα θεωρήσεων**[34] σχετικά με το δικαίωμα προσφυγής κατά άρνησης, ακύρωσης ή ανάκλησης θεώρησης, η Επιτροπή έθεσε σειρά ζητημάτων σχετικά με τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις του κώδικα θεωρήσεων και του Χάρτη. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, που προβλέπεται από το άρθρο 47 του Χάρτη, επιβάλλει ότι η προσφυγή κατά άρνησης, ακύρωσης ή ανάκλησης θεώρησης συμπεριλαμβάνει την πρόσβαση σε δικαστική αρχή, ως μόνο ή τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας. Απεστάλησαν προειδοποιητικές επιστολές σε διάφορα κράτη μέλη.

Το 2012[35], το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η ξαφνική, δραστική μείωση της ηλικίας συνταξιοδότησης των δικαστών, των εισαγγελέων και των συμβολαιογράφων στην Ουγγαρία δεν πληρούσε τους όρους της οδηγίας 2000/78, η οποία κατοχυρώνει ότι τηρείται πλήρως στον τομέα της απασχόλησης η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που ορίζεται στο άρθρο 21 του Χάρτη. Ύστερα από γόνιμο διάλογο με την Επιτροπή, η Ουγγαρία θέσπισε ένα νόμο τον Μάρτιο του 2013, ο οποίος παρέχει λύσεις σε όλα τα ζητήματα που τέθηκαν και εφαρμόζει ορθά και πλήρως την απόφαση του Δικαστηρίου.

Τέλος, όσον αφορά την **προστασία δεδομένων**, η Επιτροπή παρακολούθησε την εφαρμογή, εκ μέρους της Αυστρίας, της απόφασης του Δικαστηρίου του 2012[36] σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας της εποπτικής αρχής για την προστασία των δεδομένων. Η Αυστρία τροποποίησε τη νομοθεσία της για την προστασία των δεδομένων και διασφάλισε ότι το μέλος της αρχής που είναι επιφορτισμένο με τη διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της αρχής υποβάλλεται αποκλειστικά στον

---

31 COM(2012) 614 τελικό της 14.11.2012

32 Έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αριθ. A7-0340/2013.

33 Σύσταση του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη της 9.12.2013.

34 Κανονισμός 810/2009, ΕΕ L 243.

35 ΔΕΕ, C-286/12, *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας* της 6.11.2012.

36 ΔΕΕ, C-614/10 *Επιτροπή κατά Αυστρίας* της16.10.2012.

έλεγχο του προέδρου και ότι η συγκεκριμένη αρχή δεν αποτελεί πλέον μέλος της Ομοσπονδιακής Καγκελαρίας αλλά διαθέτει δικό της προσωπικό και προϋπολογισμό.

3.4. Έλεγχος του Δικαστηρίου στα θεσμικά όργανα της Ένωσης

Το Δικαστήριο ελέγχει την τήρηση του Χάρτη από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Έχει εκδώσει πολλές αποφάσεις για να εξασφαλίσει ότι τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δρουν σύμφωνα με τον Χάρτη. Αυτές οι αποφάσεις απέβλεπαν επίσης να προσδιορίσουν τον βαθμό στον οποίο η νομοθεσία της Ένωσης και οι αποφάσεις της που απευθύνονται στους πολίτες συμμορφώνονται με τον Χάρτη.

Η Ένωση μπορεί να θεσπίζει κυρώσεις ή περιοριστικά μέτρα που να επηρεάζουν ενδεχομένως τα θεμελιώδη δικαιώματα του προσώπου προς το οποίο απευθύνονται. Στην απόφαση *Kadi II*[37] που εκδόθηκε σε δεύτερο βαθμό, το Δικαστήριο διευκρίνισε ορισμένα δικονομικά δικαιώματα των υπόπτων για σχέσεις με την τρομοκρατία, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, αποτελεσματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης (άρθρα 41 και 47). Το Δικαστήριο **κατοχύρωσε την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα την επιτακτική ανάγκη καταπολέμησης της διεθνούς τρομοκρατίας.** Η Επιτροπή είχε δεσμεύσει τα περιουσιακά στοιχεία του κ. Kadi, εφαρμόζοντας μια απόφαση της επιτροπής κυρώσεων των Ηνωμένων Εθνών, στο πλαίσιο ενός ψηφίσματος του Συμβουλίου ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε πληροφοριακά ή αποδεικτικά στοιχεία για να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς ότι ο κ. Kadi ήταν αναμεμειγμένος σε δραστηριότητες που είχαν σχέση με τη διεθνή τρομοκρατία (ισχυρισμοί τους οποίους αυτός αρνήθηκε κατηγορηματικά), αυτοί οι ισχυρισμοί δεν δικαιολογούν τη θέσπιση, στο επίπεδο της Ένωσης, περιοριστικών μέτρων εις βάρος του.

Σε πολλές περιπτώσεις, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης εξέδωσαν, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ψηφισμάτων του Συμβουλίου ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, αποφάσεις και κανονισμούς δέσμευσης των κεφαλαίων φυσικών και νομικών προσώπων που έχουν αναγνωρισθεί από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης ως συμμετέχοντες στη διάδοση πυρηνικών όπλων. Ορισμένα από αυτά τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα έχουν ασκήσει προσφυγή με στόχο την ακύρωση αυτών των αποφάσεων. Σε μια σειρά αποφάσεων[38], το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τα μέτρα που είχαν ληφθεί από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης σε σχέση με διάφορους εναγόμενους. Έκρινε ότι τα θεσμικά όργανα της Ένωσης δεν είχαν προσκομίσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για να δικαιολογήσουν τα μέτρα που είχαν ληφθεί και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν είχαν τηρήσει την υποχρέωση αιτιολόγησης και προσκόμισης αποδεικτικών στοιχείων.

Στην υπόθεση *Besselink*[39], το Γενικό Δικαστήριο έθεσε σε εφαρμογή το **δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα,** που προβλέπεται στο άρθρο 42 του Χάρτη και ακύρωσε εν μέρει την απόφαση του Συμβουλίου να αρνηθεί την πρόσβαση σε ένα έγγραφο σχετικό με την προσχώρηση της Ένωσης στην ευρωπαϊκή σύμβαση ανθρωπίνων

---

37 ΔΕΕ, C-584/10 P *Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi* (Kadi II), Προσφυγή κατά της απόφασης T-85/09 *Kadi κατά Επιτροπής* (Kadi I) της 18.7.2013.

38 Γενικό Δικαστήριο, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-35/10 και T-7/11 *Bank Melli Iran·* Υπόθεση T-493/10 *Persia International Bank plc·* συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-4/11 και T-5/11 *Export Development Bank of Iran·* T-12/11 *Iran Insurance Company·* T-13/11 *Post Bank Iran·* T-24/11 *Bank Refah Kargaran·* T-434/11 *Europäisch-Iranische Handelsbank AG·* συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-42/12 και T-181/12 *Naser Bateni·* T-57/12 *Good Luck Shipping*, και υπόθεση T-110/12 *Iranian Offshore Engineering & Construction Co κατά Συμβουλίου* της 6.9.2013.

39 Γενικό Δικαστήριο, υπόθεση T-331/11 *Besselink κατά Συμβουλίου* της 12.9.2013.

δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ). Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το Συμβούλιο έκανε σφάλμα εκτίμησης αρνούμενο την πρόσβαση σε μια από τις οδηγίες διαπραγμάτευσης τις οποίες είχε εγκρίνει. Η θέση που εκφράσθηκε σε αυτό το έγγραφο είχε ήδη κοινοποιηθεί στα μέρη της διαπραγμάτευσης. Κατά συνέπεια, η δημοσιοποίησή της δεν θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο το κλίμα εμπιστοσύνης που κυριαρχούσε μεταξύ των διαπραγματευομένων μερών.

Οι αποφάσεις αυτές απευθύνονταν σε ιδιώτες, αλλά το Δικαστήριο εξέτασε επίσης και τις νομοθετικές πράξεις της Ένωσης που απευθύνονταν στα κράτη μέλη.

Το Δικαστήριο επανεξέτασε τη **συμβατότητα με τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη της απόφασης πλαισίου για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης**[40] **(ΕΕΣ)**. Στο Δικαστήριο υποβλήθηκε το ερώτημα αν ένα κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να εξαρτήσει την παράδοση προσώπου καταδικασθέντος *ερήμην* από την προϋπόθεση ότι η καταδικαστική απόφαση μπορεί να επανεξεταστεί εντός του κράτους μέλους έκδοσης προκειμένου να αποφευχθεί προσβολή του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και των κατοχυρωμένων στο Σύνταγμά του δικαιωμάτων άμυνας[41]. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η απόφαση πλαίσιο για το ΕΕΣ ήταν πλήρως συμβατή με τον Χάρτη. Η εξάρτηση της παράδοσης προσώπου από μη προβλεπόμενη από την απόφαση πλαίσιο προϋπόθεση θα υπέσκαπτε τις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνώρισης τις οποίες η εν λόγω απόφαση τείνει να ενισχύσει και, συνακόλουθα, θα έθετε σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα της απόφασης πλαισίου.

4. ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (ΕΣΑΔ)

Το απλό γεγονός ότι ο Χάρτης εφαρμόζεται μόνον όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης δεν σημαίνει παρά ταύτα ότι υπάρχουν κενά στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι ιδιώτες έχουν στη διάθεσή τους τα εθνικά ένδικα μέσα και, αφού τα εξαντλήσουν, μπορούν να υποβάλλουν αίτηση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα με την ΕΣΑΔ, στην οποία έχουν προσχωρήσει όλα τα κράτη μέλη.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας επέβαλε στην Ένωση την υποχρέωση να προσχωρήσει στην ΕΣΑΔ. Τον Απρίλιο του 2013, το σχέδιο συμφωνίας για την προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΑΔ οριστικοποιήθηκε, γεγονός που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στη διαδικασία προσχώρησης. Ως επόμενο βήμα, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το 2013, το Δικαστήριο εξέτασε πολλές υποθέσεις σχετικές με τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη σε εθνικό επίπεδο. Αυτό καταδεικνύει την αυξανόμενη αλληλεπίδραση μεταξύ του Χάρτη και των εθνικών νομικών συστημάτων. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η απόφαση *Åkerberg Fransson* διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, επειδή προσδιορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του Χάρτη από τους εθνικούς δικαστές στα κράτη μέλη, παρά το γεγονός ότι η σχετική νομολογία βρίσκεται υπό εξέλιξη και όπως φαίνεται θα χρειάζεται να αποσαφηνίζεται διαρκώς.

Οι εθνικοί δικαστές διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη συγκεκριμενοποίηση των ελευθεριών και των δικαιωμάτων που προβλέπει ο Χάρτης, δεδομένου ότι

---

40 Απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ, ΕΕ 2009 L 81, σ. 24.

41 ΔΕΕ, C-399/11 *Stefano Melloni κατά Ministerio fiscal* της 26.2.2013.

εξασφαλίζουν άμεσα στους ιδιώτες την πλήρη επανόρθωση στις περιπτώσεις που δεν έχουν τηρηθεί τα θεμελιώδη δικαιώματα που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να εξασφαλίσουν τη συνεκτική εφαρμογή των διατάξεων του Χάρτη από τη στιγμή που ο Χάρτης κατέστη νομικά δεσμευτικός ως πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης. Κάθε επίπτωση στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά στο πλαίσιο των νομοθετικών διαδικασιών, ιδιαίτερα στο στάδιο της επεξεργασίας τελικών συμβιβαστικών λύσεων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται σταθερή διοργανική δέσμευση.

Οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης μπορούν εξάλλου να αμφισβητηθούν ενώπιον του Δικαστηρίου σε περίπτωση παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η εποπτεία του Δικαστηρίου επεκτείνεται επίσης στα κράτη μέλη, αλλά μόνον όταν θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης. Εκτός αυτής της περίπτωσης, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δικό τους εθνικό σύστημα θεμελιωδών δικαιωμάτων. Πρόκειται για σαφή και ηθελημένη επιλογή στην οποία προέβησαν τα κράτη μέλη κατά τον σχεδιασμό του Χάρτη και της Συνθήκης.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης οφείλουν να υπερβούν την απλή τήρηση των νομικών αξιώσεων που απορρέουν από τον Χάρτη. Πρέπει να συνεχίσουν να εκπληρώνουν το πολιτικό καθήκον που συνίσταται στην προώθηση μιας παιδείας σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων για όλους, πολίτες, οικονομικούς παράγοντες ή δημόσιες αρχές. Το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει λάβει πάνω από 3.000 επιστολές εκ μέρους των πολιτών σχετικά με την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποδεικνύει ότι οι πολίτες γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και αξιώνουν την τήρησή τους. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις προσπάθειές τους.